

De jongen die van de wereld hield

Over het boek

Auteur: Tjibbe Veldkamp

Illustrator: Mark Janssen

Uitgeverij: Querido

Over de makers

Tjibbe Veldkamp (1962) studeerde psychologie aan de Universiteit van Groningen, in het noorden van Nederland, en werd wetenschapper. Maar toen een vriend opmerkte dat hij misschien eens een kinderboek moest schrijven begon het te kriebelen en in 1992 verscheen “Een ober van niks”. Tjibbe heeft ondertussen meer dan vijftig boeken op zijn naam en won flink wat prijzen. Voor dit boek kreeg hij De Woutertje Pieterse-prijs en de Nienke van Hichtum-prijs.

Mark Janssen is geboren in 1974 in Eijsden, in het uiterste zuiden van Nederland. Hij studeerde aan de kunstacademie van Maastricht. Hij illustreerde meer dan 450 boeken zowel voor Nederlandse als buitenlandse uitgeverijen en won ook heel wat prijzen. Mark bekijkt per opdracht of hij de illustraties zal maken met potlood, penseel en verf of digitaal. Hij vindt dat de mooiste verhalen ook de mooiste teken-techniek verdienen en voor dit boek koos hij voor fijne potloodtekeningen.

Korte inhoud

Het sneeuwt in het stadje Paznau. Twee jonge mensen haasten zich over de brug en botsen op elkaar. Ze kussen. Op dat moment verschijnt een jongen, hun “mogelijke kind”. Tenminste... dan moeten ze wel bij elkaar blijven, maar even later lopen ze ieder weer hun eigen weg. Er blijft een briefje liggen met “Morgen, zelfde tijd, zelfde plaats, nieuwe kus... Vaclav”. Een oude geest, Barkov, geeft de jongen een naam: Adem, en hij vertelt hem dat hij pas levend kan worden als zijn ouders ook echt bij elkaar komen, anders verdwijnt hij. Maar Adem wil dolgraag leven en hij smeekt Barkov hem te helpen. Eigenlijk mag het niet maar hij krijgt toch een voorschot op zijn leven. Barkov geeft hem een zandloper om de tijd te meten en het briefje van Vaclav.

Adem vindt zijn moeder, Zdenka, en geeft haar het briefje. Ze gelooft hem niet. Ze is politieagente en denkt dat het een valstrik is. Ze brengt hem naar de nacht-opvang en geeft hem wat geld om eten te kopen. Daar ontmoet hij Felix, een straatjongen die hem wegwijs maakt met allemaal regels om te overleven in de stad. Adem moet nu zelf ook stelen om te kunnen eten. Hij vindt zijn vader, Vaclav, die op een plein een betoog houdt over vrijheid en rechtvaardigheid en moet vluchten voor de politie. Vaclav neemt hem mee naar zijn schuilplaats, een oude loods. Hij zou het fantastische verhaal misschien wel willen geloven, al was het alleen maar om Zdenka terug te zien, en doet dus alsof. Vaclav is “de Blauwe Nar” een rebel die 's nachts opruiende teksten in blauwe verf op de muren van de stad schrijft. Hij wil dat de mensen in opstand komen tegen de corrupte burgemeester. Die nacht gaat Adem mee en hij mag zelf ook iets schrijven: “Het leven is heerlijk”. Hij ondertekent met “De jongen die wou leven”. De volgende dag gaan ze naar het politiebureau om

Zdenka te zien. Vaclav hoopt dat ze zal voelen dat ze bij elkaar horen, maar ze wordt woedend en wil niets van hen weten. Vaclav geeft Adem de sleutel van zijn bootje, pakt Zdenka beet en springt met haar in de gracht, Adem pikt hen op met het bootje en ze bereiken ongehinderd de loods. Als Zdenka begrijpt dat ze weg kan gaan als ze dat wil ontdooit ze een beetje en komen ze tot een gesprek. Ze verdenkt hem ervan dat hij de Blauwe Nar is, maar Vaclav ontkent. Als Zdenka weg wil, eist hij wanhopig dat Adem bekent wie zijn echte ouders zijn. Adem beseft dat ze hem dus allebei nooit geloofd hebben. Als de politie hen komt arresteren zorgt Zdenka ervoor dat Adem niet mee moet, ze helpt hem het bewijsmateriaal van de Blauwe Nar in de gracht te gooien. De zandloper is bijna leeg en Adem verdwijnt zachtjes voor haar ogen. Zdenka beseft dat zijn verhaal dus echt waar is en ze zoekt Vaclav op in zijn cel. Samen met Barkov, die hem de hele tijd is blijven volgen, ziet Adem hoe ze elkaar kussen...

1. VERHAAL

1.1. Cover

→ Beschrijf eens wat je ziet? (Twee mensen zitten op de grond, ze kijken elkaar aan, ze glimlachen. Een jongen kijkt toe. Op de achtergrond, die doorloopt naar de achterkant, een stad met uivormige torens. De lucht is stralend geel. Is dat de ondergaande zon? Als je goed kijkt zie je sneeuw op de weg. Had je gezien dat de jongen niet met zijn twee voeten op de grond staat? Hij zweeft.)

1.2. Personages

- **Adem**, hij is nog niet geboren, is onzichtbaar en zweeft boven de grond. Als hij een voorschot op zijn leven krijgt, lijkt hij een gewone jongen van een jaar of twaalf, in een grijze winterjas.
- **Barkov**, de oude geest die “mogelijke kinderen” begeleidt. Vroeger was hij een ruwe zeebonk en dat kun je nog steeds horen.
- **Zdenka**, de moeder van Adem, ze heeft lange donkere krullen. Ze werkt bij de politie. Ze is aardig maar ook zakelijk. Ze denkt dat Adem en zijn vader bedriegers zijn. Maar ze voelt zich wel schuldig dat ze Adem heeft achtergelaten.
- **Vaclav**, de vader. Mager, warrige donkerblonde haren, een kort baardje en een snor. Hij is een rebel, die in opstand komt tegen de corrupte overheid. Hij strijdt voor rechtvaardigheid en is soms roekeloos.

1.3. Genre

Dit verhaal is een modern sprookje. Sprookjes zijn meestal heel oud en worden al eeuwenlang mondeling doorverteld (Roodkapje, Assepoester...). Er werden ook nieuwe sprookjes bedacht, door Hans Christian Andersen bijvoorbeeld, en Astrid Lindgren, Annie M.G. Schmidt en Janneke Schotveld. In sprookjes gebeuren wonderlijke dingen en je krijgt er liefst ook een paar wijze lessen bij.

→ Wat zou de les zijn van dit boek?

Is het de laatste zin: “Het leven is niet altijd even lollig? Het kan ook Regel 1 van Felix zijn: “Straks gaat het beter” (p.37). Of de regel die Adem zelf bedenkt: “Zorg voor jezelf” (p.60). Of misschien bedoelde de schrijver dat de belangrijkste les het zinnetje is dat Adem in blauwe verf op de muur schrijft “LEVEN IS HEERLIJK” (p.106).)

1.4. Stijl

→ Vond je dit boek makkelijk om te lezen? Waren er moeilijke woorden of begrippen die je niet kende?

Er zijn heel wat recensies (boekbesprekingen) over geschreven en daarin staat vaak dat de taal toegankelijk en vlot is. Ben je het daarmee eens?

→ Wat vind je van de illustraties?

→ Welke techniek heeft Mark Janssen gebruikt? (Potloodtekeningen)

→ Welke sfeer stralen de tekeningen uit? (Hoewel het kleurenpalet beperkt is tot grijs tinten, zit er ook magie in de prenten, bv. op pagina 9. Ze zijn vaak verrassend en vrolijk. Op bijna alle illustraties lachen de figuren.)

1.5. Vertelperspectief

Het verhaal van Adem is vooral geschreven in de derde persoon, het is een “hij-verhaal”. We zien het vanuit zijn standpunt, zijn perspectief. Maar niet in het begin: dan is het de schrijver die vertelt wat er gebeurt op de brug. Het verandert wanneer “de mogelijke jongen” tevoorschijn komt op pagina 6 en we hem beginnen te volgen. Soms wisselt het perspectief even: op pagina 17 lees je hoe Barkov zich voelt. Op pagina 32 krijg je een idee hoe Zdenka twijfelt of ze Adem wel had mogen achterlaten in de nachtopvang en soms lees je hoe Vaclav denkt en voelt (p.76 –99–154).

→ Waarom heeft de auteur hiervoor gekozen? (Deze wissels verduidelijken het verhaal. Je leert de personages beter kennen. De schrijver is tijdens die momenten de “alwetende verteller”, die alles ziet en hoort en de gedachten van de personages kent.)

1.6. Einde

→ Hoe eindigt het boek? (Het boek begint en eindigt met een kus.)

→ Een happy end. Had je dat gedacht?

→ Kon je meeleven met Adem? Kon je jezelf in hem verplaatsen en heb je misschien wel stiekem geloofd dat dit een echt verhaal is en geen sprookje?

→ Kijk je anders naar de wereld nu je het boek uit hebt? Misschien is dat wel de bedoeling van de schrijver.

→ Kun je ook blij zijn dat je leeft, zoals Adem?

→ Vind je ook dat het leven niet altijd even lollig is, zoals Barkov zegt?

→ Ben je misschien anders gaan denken over armoede?

→ Heb je bedacht dat we veel dingen doodgewoon en vanzelfsprekend vinden? Terwijl we er ook heel blij van kunnen worden als je er eens over nadenkt. (Zie verder bij 3.3.)

2. VERWERKING

2.1. Felix

Felix is een eigenwijze straatjongen die weet hoe je moet overleven in de grote stad. Daar heeft hij regels voor. Hij geeft ze allemaal hetzelfde cijfer: 1.

- Regel 1: straks gaat het beter
- Regel 1: zorg dat je een bed krijgt
- Regel 1: luister altijd naar je buik
- Regel 1: laat niemand zien dat je geld hebt
- Regel 1: is het gratis, probeer het dan

Maar Adem komt er zelf achter wat de belangrijkste regel is:

“De échte Regel 1 was: zorg voor jezelf.” (p.60)

→ Wat vind jij van Felix? Helpt hij Adem? Begrijp je waarom hij het geld van Adem steelt? (Ondanks dat hij steelt, is Felix sympathiek. Felix kan het ook niet helpen dat hij arm is. Hij wil ooit de loterij “de Dikke” winnen en dan een grote villa kopen waar hij dan gaat wonen met zijn moeder en zijn zusjes (p.44). Hij is vriendelijk voor Adem maar kiest op den duur toch voor zichzelf. “Het spijt me”, schreef hij op het oude loterijbriefje (p.50).)

2.2. Waar speelt dit verhaal zich af?

De stad Paznau bestaat niet echt, de naam rijmt wel op Warschau of Krakau, Poolse steden dus. De tekening op de voorkant, met de uivormige torens doet aan Praag denken. Ook de namen Vaclav en Zdenka klinken Oost-Europees. En het eten zoals goulash, aardappelbollen met schapenkaas, gevulde kool zijn typisch voor landen als Polen, Hongarije of Tsjechië. Paznau ligt in een politiestaat: er is armoede, corruptie, mensen vertrouwen elkaar niet, je kunt verraden worden voor geld. De “partijbonzen” hebben het goed, zij wonen in Brozni in grote villa’s.

De vader van Adem komt in opstand tegen het regime, hij is een dissident. Hij noemt dat zijn werk: vechten voor de goede zaak. "Mijn werk is geheim." (p.98)

→ Hoe komt de vader van Adam in opstand? (Hij houdt toespraken op het plein. Hij schrijft op muren dat de burgemeester een dief is. (p.104) Hij wil mensen hoop geven.)

2.3. Over verwondering

Voor Adem is alles een ontdekking en hij geniet. Hij houdt van de wereld en van het leven. En hij is dankbaar, ook voor heel gewone dingen. Zie onderstaande voorbeelden:

- "Hij scheidte een handvol sneeuw, nam er een hap van en wreef de rest in zijn gezicht: koud maar heerlijk. Alles was heerlijk! Leven was heerlijk!" (p.16)
- "... het haar van zijn moeder lang, donker en een beetje krullerig. Adem vond het prachtig – maar ja, hij vond alles aan haar prachtig." (p.27)
- "Buiten was zoveel te zien: een stoplicht op groen, een stoplicht op rood ... enz" (p.28)
- "Eten was ... onbeschrijfelijk...heerlijk!" (p.41)
- "Nu voelde hij weer hoe heerlijk het alleen al was om er simpelweg te zijn. Hoe fijn het was om te ademen, ook wanneer de kou je longen in drong..." (p.57)

→ Wat vond je van de verwondering van Adem?

- **Opdracht**

Wil je het ook eens proberen? Doe alsof je alles voor het eerst ziet. En vertel het dan aan elkaar. Alsof jij Adem bent en alles voor het eerst ontdekt. Adem wordt daar blij van, en jij?

Juryleden kunnen online op de boeken reageren. Ga naar www.deleesjury.be, klik op 'Lezen' en dan op de juiste leeftijdsgroep en het boek in kwestie.